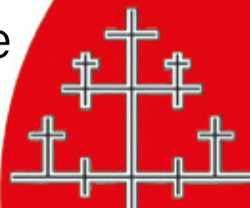

Nr 1 2026

- ▶ Åarjelsaemien gærhkoepiaerie
- ▶ Sørsamisk kirkeblad
- ▶ Sydsamiskt kyrkblad

Daerpies Dierie

Biejje guaka

**Sørsamer i eldre
rettshistorie**

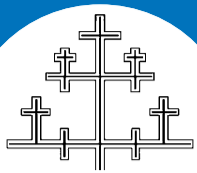
Side 3

**– Svårt att visa
markens ursprung**

Sid 12

**Åarjelsaemien kultuvrem
Berlinesne vuesiehti**

Bielle 16

Sola skin!

Korleis har du det? Det er mange måtar å svare på det spørsmålet, og alle svar kan vera rette.

Det kan handla om perspektiv, kven som spør, kva mottakaren kan ta imot, kva du vil dela der og då – og kva side av livet du vil leggja vekt på sjølv.

Ein sak som likevel er sikker er at sola skin. Det vaknar til liv. Ute skjer det ting. Nokre linjer frå Marja Mortensson sin songtekst *Aarehgjyre* (tidleg-vår):

Lopme sjalka, tjaetsie galka

Gjyre vihth fahkaminie.

Eatneme járra bieijjen bijre

Tjoevke vihth fahkaminie.

SNØEN SMELTAR og jorda snurrar, våren og lyset vaknar til liv. Og nytt liv kjem til. Difor trør vi ekstra varsamt ute. Dyr og fuglar treng ro for å finna krefter og sørga for nye generasjonar. Fiske er òg avgrensa for å gi rom for nytt liv. Men det skjer. Det vaknar til

Det vaknar til liv. Sola skin, om det så er bak tunge skyer.

liv. Sola skin, om det så er bak tunge skyer.

DET ER ikkje alt vi ser rundt oss som er livgjevande. Vi har katastrofen i Gaza, terror og bombing, brutalitet i Iran og grusom borgarkrig i Sudan. Den meiningslause krigen i Ukraina har vært i fire år med enorme tap av liv og verdiar. Den har òg råka Saepmie på den måten at den russiske delen av det samiske folket er avstengd. Trugsmål frå stormakter verda rundt kan gjera oss utrygge og nedstemde. Interessant i så måte er å lesa preses si oppleving frå Taiwan i andakten i dette bladet. Den handlar om å ha håp og trøyst i uroa ein lever i.

Å LEVA under press er belastande. Vi gir dyra tid og rom for at dei skal greia seg – vi bør i alle fall gjera det. Vi treng sjølv òg tid og rom. Vi treng til dømes det rommet at vi får sjølv får fortelja kven vi er og ikkje bli definerte av andre.

Utstillinga *Hvem eier historien?* er ei utfordring til historieforteljinga om samar til at det kan blir ei forteljing av samar. Det er ein veg å gå, men no har norske institusjonar òg starta på den vegen. Å fortelja sjølv er òg ei viktig side ved det å reisa til Berlin å formidla sørsamisk kultur. Sola skin og det vaknar til liv.

STADEN DER vi lever er viktig for oss. Byen, bygda, grenda, distriktet legg rammene for livet. Det handlar om både sosialt og andeleg liv, både folk og natur. Det blir tematisert både i kunst og forskning. Eigeidomsrett og bruksrett til land og område grip djupt inn i opplevinga av livet. Kven eig landet? Kven får bruka områda – og kor stor ulempe skal andre tola av den bruken? På svensk side er det gjort meir undersøking av eldre samisk rett i forhold til områda. Du kan du lesa meir om dette vidare i bladet her. God lesnad!

Einar Sørliid Bondevik

Foto: Bernard O'Sullivan

GIE JIH GUSNIE ÁRROEMINIE

SVERIGE

Samiska rådet inom Svenska kyrkan

Kontaktperson: Erik-Oscar Oscarsson

Mobil: 070-253 59 78

E-post: erikoscar1954@gmail.com

Svenska kyrkan nationell nivå

Handläggare för samiska frågor:

Lisbeth Hotti

Svenska kyrkan, 751 70 Uppsala

Tel: 018-16 94 91

E-post: lisbeth.hotti@svenskakyrkan.se

Sydsamiskt arbete i Härnösands stift

Stiftsdiakon och samordnare för samiskt kyrkoliv:

Susanne Karlsson, Härnösands stift,

box 94, 871 22 Härnösand

Telt: 0611-254 42

E-post: susanne.karlsson4@svenskakyrkan.se

NORGE

Samisk kirkeråd

Konstituert avdelingsdirektør:

Vidar Andersen,

postboks 799 Sentrum, 0106 Oslo

Tlf: 930 65 616

E-post: va589@kirken.no

Leder: May Bente Jönsson

Sørsamisk representant i Samisk kirkeråd: Svend Peder Vesterfjell

Saemien åålmegeaerie SÅR/

Samisk menighetsråd i sørsamisk område

www.kirken.no/saemien-åålmege

E-post: samiskmenighet@kirken.no

Leder: Sara Katarina Åhrén

E-post: sara.katarina.ahren@helgelandssykehuset.no

Medlemmer: Ida Therese Storslett,

Laila Anita Otervik, Aud Renander og

prest Einar Sørliid Bondevik.

Sekretær: daglig leder (se nedenfor)

Saemien åålmegea beajjetje åejvie/

daglig leder i samisk menighet

i sørsamisk område: Monica Kappfjell

Gløttvegen 2, 7750 Namdalseid

Mobil: 993 49 477

E-post: mk924@kirken.no

Prest i sørsamisk område:

Einar Sørliid Bondevik,

Sørlandsveien 54, 8624 Mo i Rana

Mobil: 474 53 902

E-post: eb788@kirken.no

Diakoniarbeider i sørsamisk område:

Bertil Jönsson,

Dergaveien 57, 7898 Limingen

Mobil: 994 88 827

E-post: bj439@kirken.no

Menighetspedagog:

Margrethe Kristin Leine Bientie

Grendavegen 8, 7370 Brekkebygd

Mobil: 412 88 227

E-post: mb789@kirken.no

DAERPIES DIERIE

► Sørsamisk kirkeblad

► Sydsamiskt kyrkblad

► Daerpies Dierie utkommer med fyra nummer per år genom ett samarbeide mellom Härnösands stift och Nidaros bispedømmeråd samt med stöd av Sametinget i Norge.

Adress: Sørlandsveien 54,

N-8624 Mo i Rana, Norge

Telefon (mobil): 0047 474 53 902

E-post: dd@samiskmenighet.no

Prenumeration under 2025: 190 SEK.

Avgiften betales når faktura kommer.

Adressändring och prenumeration:

Kontakt redaktør:

dd@samiskmenighet.no

Grafisk form & repro: Verbum AB

Tryck: Pressgrannar AB,

Linköping, 2024

Redaktion

Redaktør, Norge:

Einar Sørliid Bondevik,

adress samma som ovan

Ansvarig utgivare, Sverige:

Anneli Hällgren, Härnösands stift,

box 94, 871 22 Härnösand

E-post: anneli.hallgren@svenskakyrkan.se

Redaktionsråd: Birgitta Ricklund,

Sylvia Sparrock, Lisbeth Hotti, Kajsa

Åslin, Susanne Karlsson och Bertil

Jönsson

Texter och bilder

Material til nummer 2/2026 skickas

senast 5 maj till

dd@samiskmenighet.no

Fler samiska texter finns på:

► www.svenskakyrkan.se/

harnosandsstift/

(klicka på Andra språk/Other languages)

► www.svenskakyrkan.se

(klicka på Andra språk/Other languages)

► www.kirken.no/saemien-åålmege

SAMISKA VINJETTER

Orre saernieh: Nyheter

Gieries lohkihj!: Kåra läsare!

Noere almetjh: Barn, ungdom

Guvvie: Porträtt

Doen jih daan bijre: Lite av varje

Guktie ussjedem: Hur jag tänker

Åssjalommesh: Tankar, andakt

Gie jih gusnie årroeminie: Vem och var

Kultuvre: Kultur

FÖRSTA SIDAN

► Forsidebilde: Biejjie guaka (Solen

skinner).

Foto: Aina Bye

NÖÖRJEN GÆRHKOE

Sveerjen gærhkoe

Bokbad om sørsamer i eldre rettshistorie

Rustkammeret i Erkebispegården i Trondheim var tilnærmet fullsatt da Museumsforlaget inviterte til bokbad om boken til Tine Berg Floater som har tittelen *Sørsamene i rettshistorien før 1814*. Til å bokbade forfatteren var historiker Håkon Hermanstrand invitert.

Det ble en time med mange historier hentet fra boken. Det startet med en presentasjon av forfatteren. Hun er en odelsveit fra Verdal, historiker, forsker og arkivar ved Riksarkivet. Hun er nå sjef for Forsvarsmuseet og Akershus slott og festning.

Da COVID-pandemien startet ble Berg Floater sittende på hjemmekontor. Det gav mulighet til å gjøre noe mere. Hun gikk da gjennom alle rettsprotokoller fra Verdal med omegn, noe som resulterte i en bok. Når så rapporten fra Sannhets- og forsoningskommissionen var ferdig, ble fokuset rettet mot rettsprosesser før 1814. Her var material som ikke tidligere var brukt. Noe av grunnen til det kan være at det var håndskrevne protokoller med gotisk skrift. Hun har gått gjennom alle rettsprotokoller i tiden 1687 til 1814 fra Snåsa til Østerdalen, i tillegg har hun brukt kirkebøker og andre skrifter i sin research til boken.

DET HAR vært vanskelig å finne ut om etnisitet til de omtalte personene da det som regel ikke er skrevet noe om det, men med et

Historiker Håkon Hermanstrand ledet samtalen med historiker og arkivar Tine Berg Floater om sørsamers omtale i eldre rettshistorie i Norge.

Foto: Bertil Jønsson

FAKTA

Bok: *Sørsamene i rettshistorien før 1814*

Forfatter: Tine Berg Floater
Utgiver: Museumsforlaget
ISBN: 9788283051872
Antall sider: 184, hard perm

iherdig detektivarbeid har hun funnet noen trekk i rettsprosessene. En person omtalt som Jamt kunne være en Østtrønder eller same. Et annet trekk er at det var likestilling og rettferdighet i rettsavgjørelsene. Vold mot kvinner var ikke akseptert og drap av en same var like straffbart som drap av nordmenn. Det var likskap for loven før 1814. Ulikskapen kom først etter at for-norskingspolitikken grodde fram i andre halvdel av 1800-talet.

HÅKON HERMANSTRAND spurte om det var flere alkoholrelaterte saker blant samer med utgangspunkt i Thomas Von Westens påstand om stor alkoholisme blant samer.

Mange hadde møtt opp i Rustkammeret for boklansering og bokbad.

Foto: Bertil Jønsson

Tine Berg Floater svarte at det ikke stemte. Det var mye alkohol i hele samfunnet. Hun hadde til og med funnet en biskop med alkoholproblemer. Mange av sakene handlet om vold, mye på grunn av alkohol.

Bertil Jønsson

Härnösands stift ska få nytt navn

Lägg namnet Hiernesanden gærhkoetjälte på minnet. Nu är det nämligen utrett och beslutat hur Härnösands stift ska benämnas på sydsamiska, med avsikt att det ska ingå i ett nytt officiellt namn på stiftet.

Den sydsamiska översättningen har processats fram i en referensgrupp med samiska företrädare

och språkexperter. Under arbetet har forskare, företrädare för sameföreningar och andra organisationer ombetts lämna synpunkter på ordvalen. Då det inte redan finns ett officiellt sydsamiskt namn för samhället Härnösand och inte heller någon benämning för ett stift, behövde arbetet tas från grunden.

Frågan väcktes i en motion till stiftsfullmäktige av ledamoten

Patrik Andersson från Östersund. Han föreslog att ett officiellt namn på sydsamiska skulle antas för Härnösands stift, i samklang med samiska förvaltningskommuner och Nidarosen Bæspatjälte i Norge.

EFTERSOM EN namnändring av ett stift beslutas av kyrkomötet, på kyrkans högsta beslutande nivå,

ska stiftskansliet nu gå vidare med ärendet dit. Det nya officiella namnet kommer därefter att vara Härnösands stift - Hiernesanden gærhkoetjälte.

I väntan på kyrkomötets hantering, har stiftsfullmäktige beslutat att den sydsamiska översättningen ska användas som tillägg till stiftets nuvarande namn.

Kajsa Åslin

Den vackra Mariamaljan i mässingsplåt hade en central plats under Livgardets dragonmusikkårs konsert i Stora kyrkan, på samefolkets dag i Östersund.

Foto: Håkan Wike

Mäktig konsert i Stora kyrkan

Under sin pågående turné landade Livgardets dragonmusikkår i Östersund på samefolkets dag. I Stora kyrkan fick närmare fyrahundrafemtio deltagare ta del av mäktigt bleckblås.

Balkongen med Mariamaljan i mässingsplåt, skapad av Annamaria Marsfjell, tog plats på scenen i sällskap av en ensam blåsare som klev fram i strålkastarljuset och framförde en stämningsfull introduktion till kvällen.

Den samlade musikkårens framförande av den samiska nationalsången bidrog ytterligare till att ge konserten samisk färg.

– Jag tycker vi fick en väldigt fin tolkning av samiska nationalsången den här kvällen, där vi genom musiken även fick en förnimmelse av jojken. Även om det inte var jojk i den rätta bemärkelsen, säger Lars-Åke Wikström, präst i Östersunds församling, som såg till att församlingen fick ta emot välsignelsen på sydsamiska.

DET BLEV även musik av Hugo Alvé, Philip Sparke och JS Bach under kvällen. Livgardets dragonmusikkår består av bleckblåsare och slagverkare om totalt 30 musiker fördelade på trumpeter, horn, tromboner, eufonium, tubor och tre slagverk med en ledning om åtta personer. **DD**

Mycket hjärta i Funäsdalen

Det är samefolkets dag, i Funäsdalen bidrar diakonen Anna Gredander och jag på vårt sätt idag – från köket.

Tre stora grytor med rykande renköttssoppa bärs över från församlingsgården till fjällmuseet. Doften av buljong, lök och kryddor blandas med vinterluften. Vi tar fram smör och guakku' / gaahkoe.

Där inne väntar tal, nationalsång och en jämn ström av människor som trotsar kylan för att vara med. Utställningen *Mitt samiska jag* väcker tankar och igenkänning.

FIRANDET ÄR mjukt och stillsamt. Inga stora gester – men mycket hjärta. Ett lugnt möte mellan generationer, berättelser och minnen. Samtidigt vet vi att dagarna inte är stilla för alla. För många renägare är det en intensiv tid: långa kvällar, samling av ren, arbete i mörker och bitande kyla. Ett liv och en årscykel som pågår oavsett helgdagar och högtider.

Samma helg drar Jokkmokks marknad människor från hela

På fjällmuseet i Funäsdalen bjöd (från v.) Elisabeth Andersson, Titti Fjällgren, AnnaSara Stenwall och diakon Anna Gredander in till soppa och samtal.

Foto: Sarah Lantz

landet. Den blir ett slags pulserande mittpunkt, där traditioner, hantverk och möten vävs samman – ett levande uttryck för att samisk kultur inte bara är historia utan nutid.

FÖR MIG som kyrkoherde i Härjedalen betyder nationaldagen mer än ett datum i kalendern. Den påminner om hur djupt rotad den samiska närvaron är i vårt landskap och i våra bygder. Om hur viktigt det är att lyssna, att visa

respekt och att stå upp för varandras värdighet och rättigheter. I en tid som ofta känns hård och polariserad behöver vi sådana här dagar – dagar som samlar i stället för att skilja åt.

Att få bära fram soppa kan tyckas som en liten sak. Men gemenskap byggs ofta just så: genom enkla handlingar, värme och omtanke. Tacksam för att få vara en del av det.

Sarah Lantz
kyrkoherde Härjedalen

Lekfull kvinna bjöd in till firandet i Staare

För första gången kommunicerades firandet av Samefolkets dag i Staare-Östersund med en officiell bild. Bilden hade skapats av Aino Danielsen, konstnär och förskolepedagog bosatt i Plassja-Röros, efter en öppen utlysning.

Så här beskriver konstnären tankarna bakom bilden: "Verket är inspirerat av samisk kvinnlig styrka och av den samiska värderingen att äldre är bärare av språk, kunskap och kultur.

Jag har stor respekt för de äldre och deras erfarenheter och kunskap. Kvinnan är en symbol för

Den officiella bilden för Samefolkets dag i Staare 2026 skapades av konstnären Aino Danielsen.

samisk kultur och traditionellt arv. Jag har gjort henne lekfull och tuff, med ett modernt och ungdomligt uttryck.

Denna kontrast visar en kultur som är levande och i utveckling

– lika relevant för alla åldersgrupper."

En jurygrupp från Gaskeuniversity – Mittuniversitetet, Staaren tjielte – Östersunds kommun, Svenska kyrkan i Östersund och Gaaltje Saemien Museume utsåg den vinnande bilden efter en öppen inbjudan till konstnärer att skicka in bidrag.

INITIATIVET SYFTADE till att stärka den visuella närvaron av samisk konst, språk och identitet i Staare, synliggöra samiska konstnärer och visuella kreatörer i Saemie samt långsiktigt stärka samisk visuell representation i offentliga sammanhang. **DD**

Kallt firande i Handöl

I Åre församling firades samefolkets dag med en festmessa i i Handöls kapell. Det var runt 30 personer som samlats i det lilla kapellet i byn Handöl.

Högtiden i kapellet skedde med en fin solnedgång i fjällen utanför. Himlen var orange, röd och det var gnistrande kallt med minus 25 grader. Sedan klockorna ringt började gudstjänsten med Samefolkets sång.

Predikan och bön leddes av kyr-

Gudstjänsten i Handöls kapell leddes av Ann-Charlott Hansson Borgström, kyrkoherde i Åre pastorat.

Foto: Christina Bohlin

koherde Ann-Charlott Hansson Borgström, allt översatt till sydsamiska av Lova Wiklund som arbetar i Åre församling. För musiken stod kantor Oskar Wennerberg.

GUDSTJÄNSTEN AVSLUTADES med sång av Lova Wiklund och flöjt Max Thoursie, som framförde *Sov no Maja mor* av Geir Lystrup. Efteråt bjöds det på härligt kyrkfika, bullar och sju sorters kakor som kyrkvärden Iréne Jönsson i Handöl hade bakat. **DD**

Tårtkalas i Hallen

I Storsjöbygdens församling uppmärksammades samefolkets dag lite i efterskott med en musikgudstjänst i Hallens kyrka på söndagen.

Runt 20 personer hade sökt sig till kyrkan, en strålande vacker kyndelmässodag med gnistrande snö som reflekterade solen. Kantor Andreas Renström inledde gudstjänsten med Sulle Lulle på orgeln. Därefter tränade församlingen

på att sjunga psalmen Morgon mellan fjällen på sydsamiska. Det framfördes även dikter av den finsk-samiske författaren Nils-Aslak Valkeapää, och församlingen fick lyssna till en av Lapp-Nils polskor.

Till kyrkkaffe blev det dekorerade tårter i Saepmies färger och hembakt. Ett litet bokbord med bland annat den nya samiska psalmboken hade också dukats upp. **DD**

I Hallens kyrka firades samefolkets dag lite i efterskott med tårtkalas.

Foto: Nine Lööv

I ett boksamtal i Gamla kyrkan i Östersund lyfte författaren och prästen Petra Carlsson Redell frågor kring hur tro och kristenhet värderas beroende på var den utövas.

Foto: Håkan Wike

Samtal om andlighet i Östersund

På torsdagskväll 5 februari bjöd Östersunds församling in till boksamtal om kristen tro i Saepmie. Författaren Petra Carlsson Redell höll i samtalet som var en del i programmet för samefolkets dag.

Petra Carlsson Redell, upp vuxen i Östersund, präst och professor i systematisk teologi, pratade om andlighet, mystik och hur tro och kristenhet värderas beroende på var den utövas. Hon utgick från arbetet med sin bok *Marken, andligheten*, och hur tro för samer skiljer sig historiskt från Svenska kyrkans utövande i historisk mening.

Kvällen avrundades med funderingar och reflektioner från publiken: Är kristen tro "finare" om den utövas i kyrkor än i naturen? Om man hittar Gud i naturen, om man blandar in närvaro av väsen, ordet magi, folktro och mystik - vad händer då? Hur ser vi på kristen tro då?

DET VAR en kväll med intressanta samtal, kloka inspel från publiken och ett fint framförande av Petra Carlsson Redell. En kväll som på sätt och vis också tangerade den pågående försökningsprocessen inom Svenska kyrkan: Hur kyrkan under åren, inte sällan lite nedlåtande, har sett på samernas utövande av kristen tro och kopplingen till naturen - marken - och andlighet. **DD**

Nytt fra barnebokprosjektet Maanagærjah

Trøndelag fylkesbibliotek og Gielem nastedh samarbeider om å utgi barnebøker på sørsamisk gjennom prosjektet Maanagærjah. Forrige år ble det publisert 21 bøker, og man har et tilsvarende mål for 2026.

Kilde: PRM Trøndelag fylkesbibliotek

FAKTA

Her finner du bøkene

Alle bøkene som er omtalt er til salgs hos Saemien Sijtne på Snåase/Snåsa og Gaaltje i Staare/Östersund. Du kan også høre med ditt lokale bibliotek om de har bøkene til utlån.

Samisk identitet og arv den røde tråden i samling korte tekster

Samisk identitet og arven fra tidligere generasjoner er den røde tråden i en samling korte tekster av samiske forfattere. Samlingen med fire hefter inneholder noveller av Sofia Jannok, Simon Issát Marainen og Moa Backe Åstot, og

essays av Kathrine Nedrejord.

Titlene er *Goehpe-Aahka* (Mögelgumman), *Mov vielle, aajja jih bovtse* (Min bror, farfar och renen), *Onne rööpses trahpa* (En liten röd droppe) og *Manne aaj Saepmie* (Jeg er også Saepmie).

Jannoks novelle har tidligere blitt utgitt i en liten bok på svensk, men ellers er det første gang disse historiene kommer som bøker. Oversettere er Åse Klemensson, Ejva-Krihke Jonassen og Lene Sparrok.

Blackfoot/Niitsitapi klaeriedimmie-gærja

Før jul ble fargeleggingsboken *Blackfoot/Niitsitapi klaeriedimmie-gærja* publisert. Den blir

presentert som "et kinderegg av ei bok: en bildeordbok på sørsamisk, engelsk og det nordamerikanske urfolkspråket niitsitapi". I tillegg gir den et glimt inn i urfolkskultur i Nord-Amerika. Oversetter er Anita Dunfjeld Aagård sammen med sønnen Laara.

Gearoehkomes Åabpa jih govhte vielie soptsesh

De yngste, men kanskje også godt voksne, kan også ha stor glede av en samling av Astrid Lindgren-noveller. *Gearoehkomes Åabpa jih govhte*

vielie soptsesh inneholder tekster som sammen med de klassiske illustrasjonene både fungerer som høytlesning for barn og som lesestoff for voksne. Flere av novellene handler om fattigdom og vemod i gamle dager, og er kjent fra bildebøker og filmer. Sig-Britt Persson har oversatt novellene.

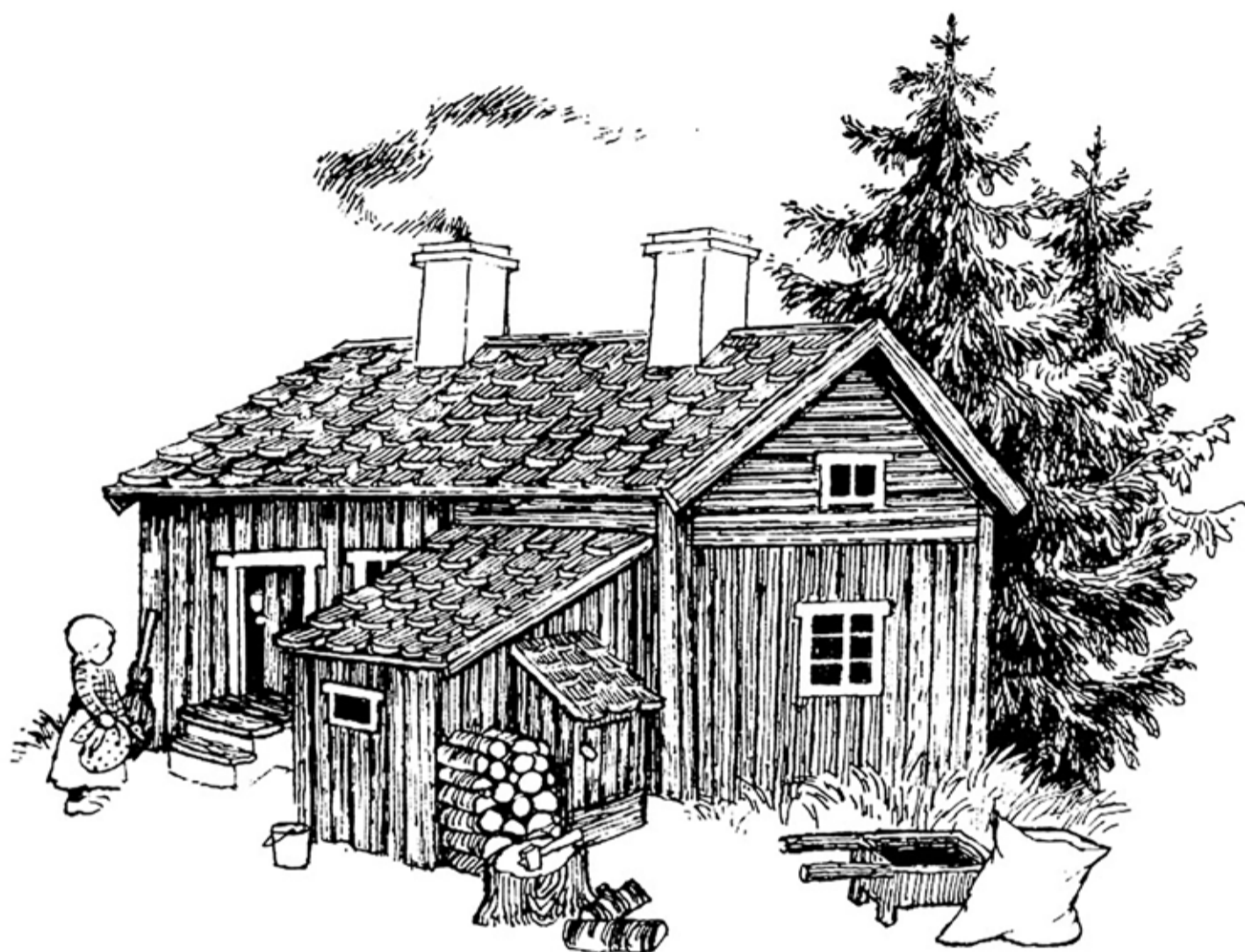
Gosse tjuetsieji

Bildeboka *Gosse tjuetsieji* av Ezra Jack Keats forteller om Piere som våkner opp

til den første dagen med snø. Det blir en fin dag full av lek. Denne amerikanske bildeboka *The snowy day* fra 1962 er en klassiker i barnlitteraturen.

Gosse tjuetsieji er oversatt av Helen Blind Brandsfjell fra Røros. Denne boka er også utgitt på nordsamisk og har da tittelen *Go muohta bodii*.

Utdrag frå Astrid Lindgren: *Spelar min lind, sjunger min næktergal*

Stuhtje gærjeste: *Mov linde-moere spealede, mov jÿjjevoelere-ledtie lååvle?*

Dovletje biejjiej giefiesvoeten biejjine, dellie fierhtene såaknesne giefiesgâetie gâåvnesi. Desnie gaajhkh dah såaknen fâåhtehke njarhkh årroejin, dah bâeries gïeh idtjin vielie åajsoeh barkedh, dah giefies jÿh skiemtjes jÿh mah vaerhkijste krakngarosteme, dah jabjehkh jÿh dah oktegs maanah giejtie idtjin gie gænnah sÿjth hoksedh. Gaajhkesht dan sjoehkenassi sæjjan giefiesgâatan, tjåanghkenin.

Norkan såaknesne aaj akte dagkeres gâåvnesi, jÿh dahkoe dÿhte gaektsien jaepien bâeries Meele bööti. Aehtjeh tijdtjeh ligan

gåblojste sealadamme, jÿh Norkan bâantah billin dÿhte nyöjtetje aaj suetiem göödti, jÿh dannasinie ij guhte gænnah dam sÿjth maaksoen åvteste hahkesjidh, nemhtie dam dan giefiesgâatan bööti.

Laavvardahken iehkeden aareh gÿjren, jÿh gaajhkh dah Norkan giefiesgâetien njarhkh klaasen lihke tjahkan jÿh geajnose goevlelin, dÿhte lij dej giefiesalmetji aajne tryjje akten laavvardahken iehkeden. Ij Leah gujht man jeenje vuejnedh. Desnie seejnes bâantaskovhte gâetide staareste bööti, naan duarpehkebaernieh mah gaajtoeh håågkeme jÿh desnie Meele bööti dejnie sov vaarjoepaanhtjine gieten nuelesne,

FAKTA

Mov linde-moere spealede, mov jÿjjevoelere-ledtie lååvle?

Illustrasjonve: Ilon Wikland

► Daate stuhtje lea gærjeste Gearoehkommes Åabpa jÿh govhte vielie soptsesh.

ISBN: 978-82-94048-81-6

jÿh dÿsse amma goevlelin.

”Vaassere manne mij edtjem giefiesgâatan”, Meele dennie kâavatrahpesne ussjedi, ”vaassere manne.” Oksem rÿhpesti, jÿh desnie Pompadulla satnem dåastoehti, Norkan giefiesgâetien tjåadtjoehtæjja jÿh njarhki åajvaladtje.

”Vuajnah tjaangh daan aar-moesvoeten gâatan”, Pompadulla jehti.

”Aeriebistie gujht gaertjies sijjie jÿh ij sån dælie buerebe sÿdth. Men ih dån datne man stoere sijjiem daarpesjÿh, dan skraajvan goh datne.” Meele sjaavede jÿh gualpan vuartasji.

Aajnehke aarjelsaemien lohkehtæjja-studente

Nelly Engström iktegish lyjhkeme gieline stääkedidh. Golmen jaepien dihte aarjelsaemien podkastem åtneme jih njaalmeldh gieline stääkedamme. Daelie dihte sæjhta lohkehtæjjine sjidtedh jih dan vaajmoegielem maanide lieredh.

Nelly Engström iktegish lyjhkeme gieline stääkedidh. Golmen jaepien

dihte aarjelsaemien podkastem åtneme jih njaalmeldh gieline stääkedamme. Daelie dihte sæjhta lohkehtæjjine sjidtedh jih dan vaajmoegielem maanide lieredh.

– Manne ånnetji sæjloes juktie dan jijnje dohk-diekie fealedem, Tråanteste Levangkese fierhten biejjien. Dannasinie lea ånnetji lyövlehke, Nelly Engström jeahta. Nelly Engström lea 28 jaepien båeries jih aarjelsaemien studentine. Tjaktjen 2025 dihte eelki Noerhte universiteeten aarjelsaemien lohkehtæjja-ööhpehtimmiem lohkedh. Noerhte universiteete lea Levangkesne, jih Nelly Tråantesne årroeminie.

– Manne ruvtie-raajrosne dallahmasten njieljie tæjmoeh fierhten biejjien, jeahta föörhkeden.

– Mohte læjhkan hijven gåerede, dihte jaarhka.

DAELIE NELLY lea dihte aajnehke studente gie aarjelsaemien lohkehtæjja-ööhpehtimmiem lohkemini. Ööhpehtimmiem voestes boelhke lij jåvli åvteli. Nelly buerkeste dihte voestes boelhke lij joekoen luste.

– Mohte gegkestem vielie studente-voelph åadtjoem, dihte jaarhka.

Nelly buerkeste hijven gåerede aajnehke aarjelsaemien studentine årrodh.

Gijren raajan dan leah jijnjemes faagh jeatjah lohkehtæjja-studentigumie, goh daaroen gielem jih pedagogihke.

– Gosse dah jeatjebh studenth orredaaroen gielem liereme, dellie manne aarjelsaemien gielem åtneme, nyjsene jeahta.

Dannasinie Nelly ij dan jijnje oktegh orreme. Mohte tjaktjen 2026 raejeste dihte edtja vielie saemien utnedh, jih dellie veanhta aajnehke saemien studentine sjædta.

– Mohte manne aavodem goske åadtjoem saemien faagem utnedh, aarjelsaemien studente jeahta.

JAEPHEN 2023-2025 Nelly jih dan voelpe Jonna Dunsfeld-Mølnvik aarjelsaemien podkastem NRK:sne utnigan man nomme Hævvi.

Guktie lij aarjelsaemien podkastem utnedh?

– Lij luste jih vihkele munnjen, mohte aaj vihkele jeatjah almetjiedie, Nelly vaestede.

Nelly buerkeste satne tuhtjie vihkele vuesiehtidh mijjeh maethebe gieline stääkedidh.

– Ibie tjoerh dam *perfekte* gielem soptsestidh abpe tijnjem, aarjelsaemien studente jeahta.

Nelly buerkeste satne tuhtjie vihkele buerielaakan saemiesticidh, mohte dellie almetjh tjuerieh doestedh pryövedh saemiesticidh. Aarebi dihte govleme satne tjuara *perfekte* gielem soptsestidh. Govleme ij maetiehk gielide pleentedh.

– Måjhtam manne domtim: Mohte dellie im maetiehk saemiesticidh, juktie ij mov gielem *perfekte*. Guktie edtjem lieredh jis

Nelly Engström lea aajnehke aarjelsaemien lohkehtæjja-studente

Guvvie: Erlend Lånke Solbu

im maetiehk gieline stääkedidh?

Nelly buerkeste satne gegkste *Hævvi*-podkaste dorjeme guktie almetjh maetiehk gieline stääkedidh.

NOERE STUDENTE buerkeste satne tuhtjie vihkele saemien gielem seabradahkesne lutnjedh, dovne podkastesne jih skuvlesne.

– Manne tuhtjem vihkele barkedh guktie maanah lohkehtæjjide åadtjoeh giehk ööhpehtimmiem lohkeme, Nelly jeahta.

Nelly buerkeste aaj lohkehtæjjah gäävnesieh giehk eah ööhpehtimmiem lohkeme, mohte tuhtjie vihkele saemien ööhpehtimmiem lutnjedh. Goevten Nelly kronihkem dan bijre tjaaleme. Kronihkesne buerkeste man vihkele lohkehtæjja-ööhpehtimmiem lea, dovne maanide jih mijjen seabradahkesne. Kronihke Noerhte universiteeten hiejmesæjrosne gäävnese.

Mannasinie datne sijhtih lohkehtæjja-ööhpehtimmiem lohkedh?

– *Hævvi*-podkastem mænngan manne domtim sijhtim vielie aarjelsaemien gielem lieredh, Nelly vaestede.

Hævvi-podkastesne Nelly jijnje saemiesticidh jih njaalmeldh gieline barkeme.

Mohte daelie gosse lohkehtæjja-studentine lea, buerkeste satne sæjhta tjaaleldh gieline barkedh.

NELLY AAVODE lohkehtæjjine sjidtedh.

– Aarjelsaemien gielem lea mov vaajmoegielem, goh gaajhkesch dovnesch jiehtiehk, dihte jeahta.

Nelly buerkeste domtoe gellie

Daelie Nelly Tråantesne dan mielehkinie årroeminie.

Guvvie: Privaate

almetjh tuhtjie jaarjelsaemien lea ánnjetji löövlehke, jïh naemhtie aaj Nellyese aarebi orreme.

– Daelie manne domtem im maehtieh saemiengïelem dan jïjnje goh sïjhtem, Nelly jeahta.

– Manne sïjhtem vielie maehtedh jïh daejredh, studente jáarhka.

Nelly aavode lohkehtæjja-ööhpehtimmine jáerhkedh jïh lohkehtæjjine barkedh.

Seammasïenten buerkeste satne tuhtjie stoerre diëdte lohkehtæjjine barkedh.

– Daelie gosse edtjem lohkehtæjjine sïjðtedh dle sïjhtem buerie gïelem maanide liëredh, dihte jeahta.

– Im sïjhtth maanaj gïelem skilkedh, jáarhka.

GOSSE NELLY maanine lij, dellie idtji sïjhtth lohkehtæjjine sïjðtedh.

– Lea lohkehtæjja-gærröe mov fuelhkesne, jeahta föörhkeden.

Nelly buerkeste dan aahka, tïjdtjie, jyöne jïh jïjmie Leah lohkehtæjjine.

“**Áarjel-saemien gïele lea mov vaajmoegïeline, goh gaajhkesh dovnesh jiehtieh.**

– Goske onne lim, dellie jeehtim: im sïjhtth lohkehtæjjine sïjðtedh, noere studente jeahta.

Jalts Nelly idtji sïjhtth lohkehtæjjine sïjðtedh, dihte iktegïsth tuhtjeme luste orreme áarjelsaemien liëredh.

– Manne gïeline stáákedim, Nelly jeahta.

Mohte seammasïenten buerkeste sutnjien lyövlehke lij.

– Sáemies tæjmoeh mijjïeh tïiehtjelisnie tjakkasjimh, jïh sáemies tæjmoeh ij, Nelly jeahta.

Noereskuvlesne Nelly lij dihte aajnehke maana gie

saemiengïelem liërim.

– Seamma vaajesh goh jeat-jah maanah aaj domtème, dihte jeahta.

LÆJHKAN NELLY buerkeste satne iktegïsth sïjhtème áarjelsaemien gïeline barkedh.

– Im daejrieh mannasinie. Vienhtem ajve numhtie sïjðtème, Nelly jeahta.

– Iktegïsth domtème áarjelsaemien lij vihkele munnjen, dihte jáarhka.

Nelly ööhpehtimmien voestes jaepien lohkehtæjjine, jïh njieljïe jaepïeh aajmene goske saemien lohkehtæjjine sjædta.

Mohte dan ávtelen tjuara maasterem tjaeledh.

– Manne sïjhtem dam áarjelsaemiengïelesne tjaeledh, Nelly jeahta.

– Vienhtem geerve sjædta, moh-te aavodem, studente minngemes jeahta.

Jenny-Krikke Dragsten Bendiksen

SAMMENDRAG

Den eneste sørsamiske lærerstudenten

■ Nelly Engström har alltid likt å leke med språket. I tre år jobbet hun med en sørsamisk podkast og lekte mye med det muntlige språket. Nå vil hun bli lærer i sørsamisk og lære hjertespråket sitt til andre barn.

Nelly er 28 år og bor i Trondheim. Høsten 2025 begynte hun på den sørsamiske lærerutdanningen ved Nord universitet i Levanger.

– Jeg er på toget omtrent fire timer hver dag, sier Nelly.

Det er et stykke å pendle, men Nelly trives med studiet, selv om hun er den eneste sørsamiske lærerstudenten.

– Men jeg håper jeg får flere klassevenner, sier hun.

FØR HUN ble lærerstudent, hadde hun og Jonna Dunfjeld-Mølnvik en sørsamisk podkast i NRK, nemlig *Hævvi*.

– Det var gøy og viktig for meg, men også for andre, sier Nelly.

Hun forklarer at hun håper *Hævvi*-podkasten har inspirert andre til å leke mer med språket. Den unge studenten sier hun synes det er viktig å løfte det sørsamiske språket i samfunnet, og understreker viktigheten av den sørsamiske lærerutdanningen. I februar i år skrev Nelly en kronikk om dette, som kan leses på Nord universitet sin nettside.

– Jeg synes det er viktig at barn får ha lærere som har formell utdanning, sier Nelly.

DA NELLY var liten så var det ikke en selvfølge at hun skulle bli lærer, men hun har alltid visst at hun ville jobbe med det sørsamiske språket.

– Jeg har alltid følt at sørsamisk har vært viktig for meg, sier Nelly.

SPRÅKSPALTEN

Guktie
dov nomme?Mov
nomme...Aelkieh
saemiesticdh!Begynn å snakke
sørsamisk!

Her kommer litt "starthjelp" for deg som vil begynne med sørsamisk språk. Det er lett å lære litt, og litt er mye mer enn ingenting. Så sett i gang – aelkieh saemiesticdh!

Adjektiv – ord som beskriver:

Stoere = stor
Onne = liten
Båeries = gammel
Orre = ny
Guhkie = lang
Ånehks = kort
Vesties = stygg
Tjaebpies = fin
Galme = kald
Baahke = varm
Garre = hard
Mievhke = myk
Gisse = tykk
Siegkies = tynn

Klaerieh = farger
Plaave = blå
Rööpses = rød
Viskes = gul
Kruana = grønn
Tjeehpes = svart
Veelkes = hvit
Provne = brun
Kraevies = grå
Lijla = lilla
Jovjerööpses = rosa
Tjöölle = lyseblå
Rööpsesviskes = oransje

Stoerre – stuerebe – stööremes = stor – større – størst
Onne – unnebe – unnemes = liten – mindre – minst
Noere – nuerebe – nööremes = ung – yngre – yngst
Båeries – båarasåbpoe – båarasommes = gammel – eldre – eldst

Naina Jåma

Åarjelsaemien vierhtiesåfoe

Flerspråklig app
for 8 samiske
språk

Appen *blikjentmedsamisk* er utviklet av Kirsti Suongir. Bakgrunnen er hennes egne erfaringer fra da hun selv skulle lære samisk. Hun merket spesielt behovet for å kunne få repetere ord og setninger gjennom å lytte til de flere ganger.

Appen viser hvordan ord og enkle setninger skrives og uttales. Ord og setninger er valgt for å vise grunnleggende grammatikk. Appen tar i bruk mange av de samiske språkene: nordsamisk, sørsamisk, lulesamisk, skoltesamisk, enaresamisk, umesamisk, pitesamisk og kildinsamisk.

Ord og setninger finnes også på norsk, svensk, finsk, dansk, engelsk og russisk. Uttale finnes også for finske ord og setninger.

Det finnes også ordbøker for de ulike språkene. Foreløpig finnes ikke nettdordbok for umesamisk.

Første versjon av appen ble finansiert av Sametinget.

Appen koster kr. 55,- og er tilgjengelig på både på AppStore og GooglePlay. **DD**

Överlämnade sin
forskningsantologi

Den samiska sanningskommissionen överlämnade den 4 mars sin forskningsantologi till regeringen, Sametinget och Sáminuorra.

Forskningsantologin, som överlämnades vid ett symposium på Bildmuseet i Umeå, innehåller 36 texter, skrivna av drygt 50 författare. Antologin omfattar tjugotvå olika ämnesområden, och visar en mångfald inom det samiska forskningsfältet.

Forskningsantologin är ett av benen i de tre volymer som Sanningskommissionen kommer att släppa under 2026. Huvudbetänkandet och berättelsevolymen kommer att presenteras den 30 september 2026. **Lisbeth Hotti**

Nominera
till kulturpris

Samiska rådet i Svenska kyrkan delar varje år ut ett kulturpris till någon eller några som gjort insatser som främjar samiska intressen i kyrka och samhälle och som synliggjort samisk kultur och identitet.

Priset är på 50 000 kronor och kan, efter nominering, delas ut till personer, grupper, organisationer eller föreningar. Och nu är det dags att nominera årets pristagare.

FÖRRA ÅRET gick priset till Eva Conradzon som under många år varit en drivande kraft bakom Ubmejen Biejvieh, Samiska veckan i Umeå. Hon har även arbetat för att samiska gudstjänster, körer och andra kulturella uttryck ska få en tydlig plats i kyrkorummet.

Vem eller vilka som blir årets pristagare avgörs under Samiska rådets ordinarie sammanträde i mitten av maj. Från 1 april till 1 maj är det öppet för alla som vill att nominera pristagare. **DD**

Formulär för att nominera finns på www.svenskakyrkan.se/samiskaradets-kulturpris

Seniortur til Arjeplog

3.-5. juni 2026

Vi planlegger en seniortur til Arjeplog onsdag den 3. juni til fredag den 5. juni 2026. Ønsker du mer informasjon om turen, ta kontakt med noen av disse via epost:

Gun Utsi	gun@sijtjarnge.no
Erika Fjellgren Utsi	erika.fjellgren.utsi@hattfjellidal.kommune.no
Nils Enar Bertil Jønsson	bj439@kirken.no

”Det är min förhoppning att Svenska kyrkan kan bli en förebild”

Hallå där, Nils-Johan Labba, tidigare vice ordförande i Samiska rådet i Svenska kyrkan och dess representant i referensgruppen för urfolksrättens princip om fritt och informerat förhandssamtycke (FPIC) i Svenska kyrkans skogsförvaltning.

Ni har haft ett första möte i referensgruppen, hur var det?

– Det kändes bra, som att det finns en gemensam vilja att göra någonting bra av det här. Vi var runt tio personer och alla hade en positiv inställning.

Vad händer närmast?

– Vi möts igen i Umeå i början av mars för samråd med samebyar och andra inbjudna intressenter, de som är de riktiga sakägarna. Det underlag vi får där är viktigt. Om vi inte får till en bra hearing med dem som direkt berörs, då faller det här. Men jag har god tilltro till att folk sluter upp, skogsfrågorna är otroligt viktiga.

Hur ser du på betydelsen av ert arbete?

– Jag hoppas det ska leda till konkreta åtgärder för samplaneringen. Vi samer upplever att många skogsbolag fuskar med den i dag och det har lett till misstroende. När vi börjar prata FPIC och urfolksrätt ges samplaneringen

Nils-Johan Labba är Samiska rådets representant i arbetet med att ta fram detaljerade bestämmelser för hur principen om fritt och informerat förhandssamtycke ska tillämpas i Svenska kyrkans skogsförvaltning.

Foto: Magnus Aronson

en annan tyngd och vi kan få ett tydligare ansvarsutkrävande.

Hur ser du på din roll i referensgruppen?

– Jag ska lyfta fram det samiska perspektivet. Vi måste vara medvetna om att det är väldigt långt mellan skogsindustrins intressen och rennäringens behov.

Vad tror du blir största nyttan med de nya ramarna för kyrkans skogsbruk?

– Jag ser det som en tydlig

poängtering internt i Svenska kyrkan, att det ska sättas höga mål, som en moralisk förpliktelse.

– Det är min förhoppning att Svenska kyrkan kan bli en förebild. I och med de ställningstaganden som kyrkan gjort så ligger de flera steg före skogsindustrin i sin syn på skogsbruket.

REFERENSGRUPPEN består av representanter från samiska riksorganisationer, Samiska rådet i Svenska kyrkan och stiftet i norra Sverige. Tillsammans med kyrko-

FAKTA

Kyrkomötets beslut

I november 2025 tog kyrkomötet beslut om nya bestämmelser i Svenska kyrkans regelverk för skogsförvaltningen, kap. 46 i kyrkoordningen, som i korthet innebär:

► en ny gemensam inriktning med fyra jämbördiga hållbarhetsdimensioner införs: andlig, ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet

► respekten för urfolksrätten får ny tyngd: dels urfolkets rätt att bedriva andliga och kulturella traditioner i områden där de traditionellt har bott och verkat, dels principen om fritt och informerat förhandssamtycke (FPIC) vid åtgärder som har en direkt och betydande påverkan för renskötselns bedrivande

► övergripande planering ska ske i dialog med berörda församlingar

► kyrkostyrelsen utvecklar tillsynen genom samråd och årlig uppföljning till kyrkomötet

Förändringarna i regelverket infördes januari 2026, undantaget urfolksrättens princip om förhandssamtycke som gäller från 2027 för att möjliggöra samråd med samiska företrädare om tillämpandet.

kansliet i Uppsala ska gruppen utarbeta ett förslag till detaljerade bestämmelser för hur principen om fritt och informerat förhandssamtycke ska tillämpas i Svenska kyrkans skogsförvaltning. Kyrkostyrelsen tar ställning till förslaget senast i december 2026.

Kajsa Åslin

Fotnot: Vid denna tidnings pressläggning hade samrådet i Umeå-Ubmeje den 2 mars ännu inte ägt rum.

ARRANGEMENTSKALENDER

Daerpies Dierie ønsker å presentere en oversikt over kommende aktiviteter og arrangement i bladet.

► Har du noe du gjerne vil ha presentert, noe andre kan forberede seg til eller melde seg på? Send epost til eb788@kirken.no. Skriv Kalender/DD i emnefeltet (ämnesraden).

Mars 2026

20.-23. Kirkemøte Den norske kirke, Trondheim.

April 2026

1 april-1 maj. Nominera till Samiska rådet i Svenska kyrkans kulturpris. Läs mer på sida 10.

10.-12. Konfirmantleir Saemien Åålmege og lule-/pitesamiske konfirmanter, Aarborte/Hattfjeldal.

16 april. Språkcafé på Fjällmuseet i Funäsdalen kl 16.00–18.00, mat/fika till självkostnadspris.

Mai 2026

12-13 maj. Samiska rådet i Svenska kyrkan sammanträder.

14. Gudstjeneste, Sijti Jarngge, Aarborte/Hattfjeldal.

21 maj. Språkcafé på Fjällmuseet i Funäsdalen kl 16.00–18.00, mat/fika till självkostnadspris.

Juni 2026

3.-5. Seniortur i regi av Saemien Åålmege, Sijti Jarngge og Aarborten tjelte/Hattfjeldal kommune til Arjeplog.

17.-18. Midsommerseminar Raarvihke/Røyrvik.

19.-21. Midsommar i Ankarede.

Även om det inte finns dokumentation som visar vem som ägde en viss mark, kan man anta att mark som staten upplät till kyrkan, från början hade varit samisk mark, menar Urban Claesson.

Foto: Emma Berkman/Ikon

Ny studie om kyrkans skog i Saepmie

Svårt visa markens ursprung

Det finns inget säkert svar på frågan om det gick rätt till när kyrkan fick mark i norra Sverige.

– Jag hade hoppats på ett mer konkret resultat. Men tyvärr är det svårt att spåra prästboställenas ursprung, säger Urban Claesson, professor i kyrkohistoria.

Han har haft Svenska kyrkans uppdrag att bidra till en tydligare bild av hur kyrkan agerat historiskt i markfrågor i norra Sverige, om samiska marker förvärvades av kyrkan och i så fall hur det gick till.

– Men läget vad gäller källorna är problematiskt. Det går inte säga att den här slakten ägde den här

marken och har rätt till den i dag. Det finns ingen dokumentation som visar det, säger han.

– Däremot kan man anta att mark som staten upplät till kyrkan, från början hade varit samisk mark. Man kan tänka att kyrkan ändå har ett moraliskt ansvar, fortsätter han.

URBAN CLAESSON har utgått från en statlig utredning om kyrkans markinnehav. Den pågick mellan 1904 och 1929 och bygger på omfattande inventering av befintligt arkivmaterial samt även intervjuer. Urban Claesson har forskat vidare i utredningens arkiv, gjort kompletterande arkivstudier och tagit del av senare forskning som berör frågan. Arbetet har resulterat i en kyrkohistorisk rapport som offentliggjordes under ett symposium i Umeå i början av mars.

Den här intervjun görs lite tidigare, när rapporten precis skickats till tryck.

– Det är så här långt jag har kommit inom de tidsramar för arbetet som funnits. Jag har gjort en inventering, som också kan ses som en grund för framtida forskning. Kanske är det möjligt att gå djupare i enskilda fall, särskilt när

det gäller de första bosättningarna på 1600-talet, säger han.

URBAN CLAESSON beskriver Lappland vid tidigt 1600-tal. Kyrkan hade sedan medeltiden sina huvudkyrkor och prästboställen vid kusten, med stora pastorat som omfattade inlandet, det som utgjordes av lappmarken. I planen fanns ett program för att utbilda samer till präster med avsikt att de utan fasta boställen skulle verka i lappmarken, inom rådande samisk livsform. Programmet kom inte att förverkligas.

Med upptäckten av silvermalm i lappmarken fick staten behov av

” Vi vet inget om hur påtryckningarna såg ut vad gäller att överföra dessa egendomar från samer. Här kan det ha funnits press.

Urban Claesson

FAKTA

Svenska kyrkans skogsförvaltning i dag

► Först 1910 ändrades lagen så att prästerna fick lön i pengar, i stället för att vara beroende av vad prästbostället gav. Prästgårdarna blev tjänstebostäder och församlingarna ansvarade för marken.

► I dag är de tillgångar som hörde till prästboställena samlade i en stiftelse-lik egendom som kyrkan får använda

avkastningen ifrån och det är stiftet som ansvarar för förvaltningen.

► Studien av kyrkans historiska agerande i markfrågor i norra Sverige följer av de åtaganden som Svenska kyrkan gjort som en del av försoningsprocessen med det samiska folket.

Urban Claesson, professor i kyrko-historia vid Uppsala universitet, har studerat kyrkans och dess före-trädarens historiska agerande i markfrågor i norra Sverige.

Foto: Ulrica Hesselgren Claesson

en ny infrastruktur. Nu skulle det inrättas socknar med tillhörande prästboställen. Socknarna utgjorde dåtidens kommuner och skulle skapa strukturer som underlättade exploatering av området. Samtidigt legitimerades nyordningen som ett sätt att stärka kristendomen.

När den nya infrastrukturen skulle bemannas fick kyrkan anpassa sig. Prästerna blev de första nybyggarna i lappmarken.

– Kyrkan ansvarade för att det fanns personal på plats och staten såg till att det fanns boställen för deras försörjning, konstaterar Urban Claesson.

De nya boställena verkar ha grundats på samiskt så kallade lapps katteland som, enligt de källor Urban Claesson studerat, verkar ha donerats eller sålts.

– Jag har kunnat se enstaka köp eller donation, men det är mycket tunnslätt med materialet. Vi vet inget om hur påtryckningarna såg ut vad gäller att överföra dessa egendomar från samer. Här kan det ha funnits press. Vi kan samtidigt notera att det utifrån

häradsrätterna inte finns bevarade samiska klagomål på oegentligheter, förklarar han.

SAMERNA HADE vid den tiden en stark röst i häradsrätterna. De hade också rätt att ”hålla på ett land”, ett begrepp som kan beskrivas som dåtidens äganderätt. Det kom att ändras.

– Under 1700-talet ser vi att den statliga linjen blev hårdare. Det var två system som krockade, och här segrade landshövdingen, eller staten. Makten gick från häradsrätten till landshövdingen. Det var ett nytt sätt att se, berättar Urban Claesson.

Med den nya maktordningen kom också en annan syn på mark och äganderätt.

– Landshövdingen började hävda att all mark var Kronans, det vill säga statens, säger Urban Claesson.

Hur det då gick till när staten tog över markerna är höjt i dunkel.

– I den fasen tänkte man att staten ägde all mark. Det sågs som odisponerad statlig mark. Där försvann nog möjligheten att bevisa ägandekedjan från samer till kyrkan när det gäller tiden efter 1600-talet, menar han.

URBAN CLAESSON har även letat efter ursprunget till de marker som inrättades som prästboställen i Jämtland, Härjedalen och Västernorrland. Här har det varit ännu svårare att få en bild av hur det gick till.

I den här delen av landet kom marken i regel till kyrkans ägo redan under medeltiden. Dokumentation är knapp och i det lilla som finns har det inte framkommit uppgifter som tyder på ursprungligt samiskt ägande.

– Att källor saknas utesluter givetvis inte att det skett överföringar från samer till kyrkan, understryker Urban Claesson.

Kajsa Åslin

Kyrkans skogar är viktiga för vår samiska framtid

Kyrkans skogar har fått stor plats i den försoningsprocess som pågår mellan Svenska kyrkan och oss samer. För fyra år sedan påbörjades en utredning om hur Svenska kyrkan bör sköta sina skogar, den lades fram under 2025.

Kyrkomötet har under hösten 2025 beslutat att det skall införas nya regler i kyrkoordningen gällande kyrkans skogsskötsel, baserad på fyra hållbarhetsdimensioner: ekologisk, ekonomisk, social och existentiell. Målet är att balansera skogens avkastning med hänsyn till klimatet, biologisk mångfald och heliga värden. Därtill skall det från 2027 införas att FPIC (fritt och informerat förhandssamtycke) skall gälla, vilket innebär att samtycke ska lämnas vid skogsavverkning.

SKOGEN ÄR för det samiska folket av stor betydelse, inte minst för renskötseln, där det är extra viktigt med tillgången av lavar, vilket finns i gammal skog. Men även slöjdare är i behov av skogen, där finns slöjdmaterial, vrilar och björkrötter.

I skogen och vid många sjöars strand hittar vi lämningar och spår efter våra förfäders leverne och tro, att de har hållit marken som helig, vilken den är även för oss i vår tid. För oss som samiskt folk är skogen, marken och vattnet en viktig del av våra liv, i samklang med det som hålls heligt.

Allt detta sätter Svenska Kyrkans egendomsnämnder, de som förvaltar kyrkans skogar, på prov att de lever upp till det som kyrkomötet har beslutat. Det är inte lätt att gå från en skogsskötsel som enbart har sett till vilken ekonomisk avkastning de kan ge, till att ta hänsyn där de fyra hållbarhetsdimensionerna skall vara jämbördiga. Att gå från att mammon styr till att skogens biologiska mångfald, som en del av klimatets välbefinnande och helighet är lika viktiga. Vilket innebär att långsiktighet måste gälla framför de kortsiktiga vinsterna.

STIFTEN MÅSTE ställa om sin skogsskötsel radikalt med de nya som nu införs och det redan under nuvarande år. FPIC bestämmelsen skall utformas under året och bland annat Samiska rådet i Svenska kyrkan kommer delta i arbetet kring hur den skall utformas.

Ett holistisk tänkande måste få ta över, där det bibliska skapelseorienterade och urfolksrätten blir tydlig. Först där kan vi se att kyrkans skogsskötsel går hand i hand med försoningsprocessen. Låt kyrkan och skogen bli där ansvar, handling och hopp blir levande.

Erik-Oscar Oscarsson

Ledamot i egendomsnämnden i Härnösands stift och fd ordförande i samiska rådet

Samarbeid for å inkludere samisk historie i verdensarven

I 2010 ble Circumferensen – området rundt Røros by – inkludert i verdensarvstatusen for Røros. En ny gjennomgang av materialet viser at den samiske historien ikke ble tatt med. Derfor har nå Trøndelag fylkeskommune, Innlandet fylkeskommune og Sametinget inngått et samarbeid for å revidere den regionale planen for Røros bergstad og Circumferensen.

Rapporten er utarbeidet av forsker Sarah Court på oppdrag av Trøndelag fylkeskommune. Court har lang erfaring med rådgivning til verdensarvsteder. I rapporten skriver hun blant annet:

– På samme måte som jordbruket var en essensiell del av systemet rundt kobberverket, var også den avgjørende støtten gruvesamfunnet fikk gjennom forsyninger fra det samiske folket, særskilt gjennom tradisjonen med reindrift.

VIDERE FUNN i rapporten er blant annet:

► Om samisk historie:

- Samisk historie er ikke en del av dagens innskriving i verdensarven
- Innskrivingen fra 2010 berørte heller ikke konsekvensene etableringa av kobberverket hadde for samene
- Dersom området hadde blitt skrevet inn i dag, ville den samiske historien blitt behandlet som en del av den helhetlige kobberverks-historien.

► Om områdets størrelse og særpreg:

- Essensielle deler av den helhetlige historien til Røros kobberverk mangler innenfor verdensarvområdet.
- Verdensarvområdet og buffer-sonen (Circumferensen) dekker et stort område sett i UNESCO-sammenheng, noe som gir utfordringer for forvaltning.
- Verdensarvområdet inneholder områder uten verdensarvverdier (flyplass, industriområder)
- Essensielle deler av historien til Røros kobberverk ligger i buffer-sonen

Gruvedriften er lett å se, men hvordan inkluderer man den samiske historien i verdensarven for Røros og Circumferensen? Utsikt fra Muggruva, Holtålen kommune.

Foto: Silje Svinsaaas Holliøkk/Trøndelag fylkeskommune

– Det har vært viktig for oss å få vurdert i hvilken grad den samiske historien faktisk er representert i verdensarvstatusen. Anerkjennelse av urfolk og nasjonale minoriteters historie er helt sentralt, og rapporten gir oss et nødvendig grunnlag for å ta dette videre, sier fylkesantikvar Anne Bjørg Svestad i Trøndelag fylkeskommune.

Innlandet fylkeskommune mener rapporten gir viktig innsikt som må tas med videre i planarbeidet.

– Funnene viser at verdensarven, slik den er beskrevet i dag, ikke speiler hele historien. Det er svært viktig at den nye planen tar høyde for både lokale og samiske perspektiver, og gir et helhetlig bilde av kobberverkets betydning for regionen, sier seksjonssjef Torill Skillingsaas Nygård i Innlandet fylkeskommune.

SAMETINGET HÅPER rapportens funn vil bidra til økt anerkjennelse av samisk historie og kultur.

– Rapporten viser tydelig at tidligere prosesser har oversett vår historie og våre perspektiver.

“**Det har vært viktig for oss å få vurdert i hvilken grad den samiske historien faktisk er representert i verdensarvstatusen.**

Anne Bjørg Svestad
Fylkesantikvar

Sametinget ser fram til det videre arbeidet, og vi forventer at samiske interesser blir ivarettatt i den nye planen. Dette representerer en viktig mulighet til å få vår historie og våre bidrag til regionens utvikling anerkjent og inkludert, sier seksjonssjef i Sametinget, Elin Rose Myrvoll.

RAPPORTEN ANBEFALER flere tiltak, både regionalt og lokalt for å styrke verdensarvens helhet og representativitet, og er et viktig kunnskapsgrunnlag for hvordan verdensarven skal utvikles videre.

Den regionale planen skal ut på høring i to omganger. Første gang er nå på våren 2026. Man vil da starte dialog med samiske miljøer og kommunene innenfor Circumferensen, for å vurdere hvordan arbeidet med verdensarven skal håndteres videre.

Rapporten kan leses i sin helhet på nettsidene til Trøndelag fylkeskommune.

Einar Sørliid Bondevik

Kilde: PRM Trøndelag fylkeskommune

Denne blir kalt Gunnerustromma og er en tromme av sørsamisk type. Den ble gitt i gave til biskop Gunnerus av prest i Nord-Norge. Men hvor stammer tromma fra?

Foto: Åge Hojem/Vitenskapsmuseet

Reinsdyr i miniatyr spikket i tre. Det er rester av søm med tinntråd på seletøyet. Den tilhører NTNU Vitenskapsmuseets eldste samlinger og er innsamlet av J.E. Gunnerus på 1760-tallet.

Foto: Åge Hojem/Vitenskapsmuseet

Hornskje med innrisset bandfletting innsatt med rød farge. Linjene på bladet har spor etter forgylling.

Foto: Åge Hojem/Vitenskapsmuseet

Ny utstilling om sørsamisk historie i Trondheim

*Den synes så vidt på fjellet,
stien som våre forfedre har gått.
Noen ganger lett,
andre ganger trått.*

Med dette sitat fra diktet Stien av Paul Jáma innledet sametingsråd Paul Bendikk Jáma sin åpningstale av utstillingen *Hvem eier historien?* på NTNU Vitenskapsmuseet i Trondheim.

Utstillingen ble først satt opp i forbindelse med Tråante-jubileet i 2017 og har siden vært vist

både på Saemien Sijte på Snåsa og Rørosmuseet. Nå er det en revidert versjon som presenteres på Vitenskapsmuseet. Både barneleker, en tromme og hornskjeer viser deler av tradisjonelt sørsamisk liv.

Det sørsamiske samfunnet har fra 1600-tallet av vært utsatt for press fra majoritetsbefolkningen. Den såkalte fremrykningsteorien fra slutten av 1800-tallet gjorde at den sørsamiske befolkningen også ble sett på som innvandrere i sørsamiske områder, og la et feilaktig

grunnlag for historieskrivning og forskning. Dette ble beklaget av rektor ved NTNU i 2023.

DET SAMISKE nærværet i sørsamiske områder er ytterligere bevisst gjennom nyere arkeologiske utgravninger både i Trondheim og andre steder. Gjenstander datert til middelalderen og arkeologiske funn enda lenger tilbake i tid viser fast samisk tilstedeværelse i områdene.

Utstillingen finnes i Gunnerus-

huset på Kalvskinnnet, sentralt i Trondheim. De har også opplegg for barnehage, grunnskole og videregående skole. Jenny Fjellheim fra Rørosmuseet (og tidligere Saemien Sijte) har vært med som faglig konsulent i arbeidet med utstillingen, sammen med arkeolog Martin Callanan og biolog Gunnar Austrheim. Utstillingen er tilgjengelig fram til sommerstid da hele museet stenger en periode for oppussing.

Einar Sørliid Bondevik

Andaktsbok med samisk perspektiv

Simona Lásse/Lars Johnsen har gjennom hele dette Daerpies Dieries levetid skrevet andakter for bladet. Han skriver enkle fortellinger, nært bibelordet og nært livet. Med sin bakgrunn fra både Sør-Norge og Finnmark, samisk og norsk, er det lett å kjenne igjen

de utgangspunkt han har for sine betraktninger.

For fem år siden ble hans første andaktsamling *Eallinmokta – Livsmot* publisert (se omtale i DD 2/21). Under fjorårets samiske kirkedager ble hans andre samling av andakter *Eallinvuoibmi – Livskraft* lansert.

Som den første samlingen består den av 52 korte stykker. Sammen med tekstene er det fotografier fra naturen. Fotografiene er gjerne gårtett på, detaljer man lett overser,

men som gir en ro til lesningen og innbyr til en stille stund.

Begge bøkene er tospråklige, nordsamisk og norsk. Nordsamisk er forfatterens farsmål og norsk bokmål er hans morsmål. Mange av andaktene er tidligere publisert i ulike magasiner, aviser og menighetsblad.

Nå kan de leses samlet i en bok på 128 sider utgitt på forlaget ČálliidLágádus.

Einar Sørliid Bondevik

Láavthgâetesne Toamma jeatjebh sieltigujmie Nöörjeste sopstestalleminie. Gârroeielest: Prosjekten ávtehke Per Theodor Tørrisen (Innovasjon Norge), Máret Rávdná Buljo (Boazovázzi Goahhti AS), Toamma Bientie (Aernie), Inger Johanne Larsen (Ingers Gårdsmat) jih Cecilie Hansen (Saemiedigkie). Guvvie: Saemiedigkie

Áarjelsaemien kultuvrem Berlinesne vuesiehti

Raanesne Toamma Bientie jih gámma Anne Berit Sætermo árröeminie. Daj guaktaj lea camping-sijjie Aernie, medtie göökteluhkie kilomeeterh noerhtelen Måefeste (Mo i Rana). Jaepien 2020 Aernie voestes aejkien Internationale Grüne Wochese bööresovvi. Daan jaepien lea gáalmeden aejkien Aernie desnie lij.

Internationale Grüne Woche (IGW) lea stoerre tjáanghkoee beapmoen gaavhtan jih vihkeles

turiste-sielti gaavhtan. IGW heevehte 100 jaepieh daan jaepieh. 1500 sieltih tjijhtjeluhkie nasjov-neste gaavnesjamme, jih medtie 300 000 guessieh tjáanghkose mînnin. Njiejeluhkie jaepieh Nöörjen sieltih desnie árröme. Innovasjon Norge Nöörjen sieltide böörie, jih minngemes jaepiej saemien beapmoeh jih kultuvre prioriteetine lin.

LÁAVTHGÂETIE LIJ tseegkesovveme Nöörjen sijjesne IGW:sne. Jijnjh almetjh láavthgáatan mînnin,

” Buerie mijjeh saemieh jijtj mijjen kultuvrem vuesiehtibie. Daejrebe maam saemien jih áarjelsaemien kultuvrine lea.

Toamma Bientie

tjahkasjin jih liegkestin. Toamma aaj láavthgâetesne fierhten biejjien göökten aejkien saemien vaajesh soptsesti.

– Sopstestim gosse Jupmele tjoehkide sjugniedamme, teevehtjegieline (Tysklaanten gieline), Toamma jeahta.

– Jijnjh almetjh Tysklaanteste mijjen camping-sæjjan mînneme. Maahtam hov camping-aamhtsi bijre teevehtjegieline soptsestidh. Tjoeverim jis sâemies almetjem gihtjedh vaajesidie teevehtjegielesse jarkoestidh, Toamma föörhkede.

SAMMENDRAG

Formidlet samisk kultur i Berlin

I like nord for Mo i Rana driver ekteparet Toamma Bientie og Anne Berit Sætermo campingplassen Aernie. I år deltok de for tredje gang i på Internationale Grüne Woche (IGW) i Berlin.

IGW er en stor matmesse og feiret i år 100 år. Den er viktig for reiselivet, og 1500 utstillere fra 70 nasjoner tok imot 300 000 gjester. Innovasjon Norge inviterer norske bedrifter til å delta. De siste årene har samisk mat og kultur vært prioritert i den norske utstillingen.

EN LAVVO var satt opp på den norske utstillingen. Der kunne folk sette seg ned og ta en hvil. De kunne også få med seg samiske fortellinger. Toamma fortalte om da Gud skapte myggen – på tysk.

– Vi har mange tyske gjester på camping, så jeg er god i «camping-tysk», men jeg måtte ha

hjelp til å oversette fortellingen til god tysk, forteller Toamma med et smil. Han møtte også flere tyskere som hadde besøkt campingplassen deres i Rana, og noen viste ham bilder fra oppholdet der.

Under messen ble det også samtaler med de andre utstillerne i den norske delegasjonen.

– Det er bra at vi er med og selv formidler samisk kultur. Det er ikke andre som forteller om oss, sier Toamma.

TILBAKE PÅ et vinterstengt Aernie venter de på sommeren, men tar imot selskap til spesielle anledninger. De vil gjerne formidle historier og servere ekte og hjemmelaget lokalmat og samisk mat, og de arbeider godt sammen.

– Vi vil gjerne være her også for lokalbefolkningen, ikke bare for turister, sier Toamma og Anne Berit.

Toamma jijnji guessiegumie IGW-tjåangkosne soptsestamme. Såemies guessieh Toammam aerebe gaavnesjamme Aernesne, Raanesne.

– Mejtie im mujhtieh giejtie gaavnesjamme, joekoen luste gosse dah soptsestieh dah mijjese minneme jih tuhtjeh Aernie tjæbpies sijjine lea. Såemies aaj munnjan guvvieh Arneste vuesiehtin, Toamma jeahta.

GOSSE TJÅANGHKOSNE Berlinesne Toamma jeatjebi sieltigumie Nöörjeste digkiedi. Toamma tuhtjie vihkeles jaarjelsaemien sielth dagkarinie tjåanghkojne leah.

– Buerie mijjeh saemieh jijtjh mijjen kultuvrem vuesiehtibie. Dæjrebe maam saemien jih jaarjelsaemien kultuvrine lea. Eah jeatjebh mijjen kultuvren bijre sopstesth, Toamma jeahta.

Bååstede Aarnan Toamma jih

Anne Berit giesiem vuertieminie. Dælvien camping-sijje steegke-sovveme. Jalhts dah guaktah Toamma jih Anne Berit pensjovnstine lægan, annje guesside dåastoejægan. Lyjhkijægan almetjigumie sopstestidh, vaajesidie sopstestidh – jih reaktie Raanen beapmojde jih reaktie saemien beapmojde guesside bööredh.

– Toamma daajra guktie saemien beapmoe lea, jih manne daajram beapmoem jurjiehtidh, Anne Berit jeahta. Dah guaktah ektine barkijægan. Aernien gåetesne aaj ovmesse heevehtimmide dåastoejægan. Dah guaktah tuhtjijægan luste gosse almetjh Raanen dajveste Aarnan minnieh. Aernie ij leah daesnie ajve turisti gaavhtan.

– Månnoeh aaj monnen dajven almetji gaavhtan daesnie årroeminie, jeehtigan.

Einar Sørliid Bondevik

Mats Kejonen. Foto: Adrian Malmgren

Mats Jonsson. Foto: Frida Sjögren

Stipendier till två samiska serietecknare

Mats Jonsson och Mats Kejonen, får i år stipendier från Kaija Anstensens minnesfond. Med stipendierna vill fonden oppmærksomme tecknade seriers roll for att förmedla den samiska historien. De två serietecknarna från 30 000 kronor vardera.

Mats Jonsson har tidligere tecknat serier om sin släkts historia (*Når vi var samer* og *Stinas jojk*). Nu arbejder han med flere projekter som rører samisk historia, blandt annat nomadskolorna.

– Stipendiet innebærer ikke bare en mulighet att frigöra tid for min samiska serieprosjekt, kanskje lika viktig er hur det styrker min övertygelse om att det jag håller på med är viktig for andra än mig själv, säger Jonsson.

MATS KEJONEN har blandt annat illustreret en bok om sverigefinnarnas historia (*Finnkampen*

” Jag tror att det finns jättestor potential i att kombinera ord og bilder for att dokumentera og folkbilda om vår gemensamme historia.

Mats Kejonen

– *Sverigefinnarnas illustrerade historia*, tillsammans med Ali Jonasson), og nu arbejder han med en bok om Elsa Laula.

– Det känns jättestor att få stöd og oppmuntran for det här projektet från det samiska föreningslivet, og faktisk också som serietecknare. Det känns som att tecknade serier har börjat tas mer på allvar nu. Jag tror att det finns jättestor potential i att kombinera ord og bilder for att dokumentera og folkbilda om vår gemensamme historia, säger Kejonen.

MOTIVERING: Kaija Anstensens minnesfond tilldelar årets stipendium till serietecknarna Mats Kejonen og Mats Jonsson for deras respektive arbeide med att gestalta samisk historia, identitet og samtid genom seriekonsten. Som uttrycksform når serier både breitt og djupt og gör samiska berättelser tillgängliga for en ny og större publik. Stipendiernas konstnärskap förenar personlig berättelse med kultur-arv og samhällsengagemang.

Minnesfonden inrättades av Stockholms Sameförening som en fristående stiftelse 2008 efter att i arv mottagit kvarlåtenskap efter Kaija Anstensen. Syftet med stipendiet är att främja samiska rättigheter og samisk kultur.

Källa: PRM Kaija Anstensens Minnesfond

Foto: Svetlana Vorotniak/
Getty Images

Påskehelsing 2026

"Ver ikkje redde!"

(Matt 28,5)

Slik startar budskapet til kvinnene som kom til den tomme grava. Det er ei utfordring å ta imot ein slik budskap når ein er redd og har grunn til å vere det. Likevel er det viktig å høyre etter. For det er meir å seie og meir å høyre også når ein er redd.

For seksten år sidan feira eg påske på Taiwan. Eg var invitert til å preike på eit stort jubileum for ei av dei protestantiske kyrkjene der. Det er ei suksesshistorie om ei kyrkje som har vakse og har mange store institusjonar, skular og sjukehus, og som sjølv driv misjon og bistand i fattige land. Det var ei stor forsamling på ein fotballarena, samla på sjølvaste første påskedag.

Eg valde å fokusere på den eine setningen i tekstane om den første påskedagen: "Ver ikkje redde!" Det er ei god samanfating av påskedagens budskap. Det høvde godt til ei feiring av påske i ei kristen kyrkje, der vi song "Deg være ære" på fleire språk. Eg visste også ein god del om det som også då var den uavklarte statusen til Taiwan, og den uroen folk der kjente på.

REAKSJONEN VAR sterkare enn eg ante. Med tårer i augene og bevannde stemme var det fleire som måtte fortelje meg korleis dette hadde truffe dei, midt i hjarta. Kanskje ville eg seie med norske uttrykk: Midt i magen. Eg vart litt uroleg for at eg hadde trykt på "feil knapp"

på ein slik festdag. Men dei kom og takka for at eg forstod dei og angsten deira. Redselen for framtida var grunnstemningen bak all feiring av kyrkjens historie.

Eg vart nesten litt lei meg, at eg hadde trykt på "dei vonde knappane" på ein dag for feiring. Men som verten sa til meg: "Det var dette vi trengte å høyre. Det var ein budskap som tok oss på alvor, både redselen og gleda og takken. Du fekk fram at det er meir å seie enn det som gjer oss redde." Dei kjente på den store politiske og militære stormaktskampen, og som er meir betent i dag, både der og mange andre stader.

KVAR PÅSKE er det nokon som spør for å sjekke kor mykje kunnskap folk flest har om denne kristne høgtida. Den kristne påskefeiringa handlar om det som skjedde med Jesus i Jerusalem. Og det var sanneleg ganske så mykje, når ein tar med alt frå palmesundag til påskedag. Det er voldsom dramatik i desse tekstane.

Men påska handlar alltid om oss, også. Påskas budskap er ikkje berre å fortelje ei viktig historie. Det er heller ikkje berre ein budskap å reflektere over, slik teologar har gjort og skal halde fram med. Begge deler er viktig. Det er noko som faktisk har skjedd, og det er avgjerande viktig kva det betyr.

Påskas budskap er til oss som lever med alt det livet byr på av redsel og tillit, sorg og glede. Dei

eg møtte på Taiwan lærte meg noko om det. Dei ville ikkje at vi skulle gløyme redselen fordi vi feira påske og kyrkjejubileum. Tvert imot, det er nettopp i møte med påskas budskap at vi også skal ta vår uro og redsel på alvor.

PÅSKEFORTELJINGANE handlar om menneskeleg forstillelse, svik, om hovmot og svikt, om misbruk av makt, om kor grusomt menneske kan behandle andre. Påska handlar om det vonde og det gode, om døden og livet. Det er ikkje kyrkja som har funne opp at det er synd i verda, og at det er nødvendig å ta eit oppgjær med den. Det er heller ikkje berre i kyrkja ein talar om død, sjølv om det er ofte der vi har gravferder. Så handlar påska om grunn til glede i alt som møter oss,

”Påska seier oss at det er grunn til å ha tillit til Gud, livets opphav og gjevar. Det er ein som er sterkare enn døden. Det er noko meir her i livet enn alt det som møter oss av det vonde, av sorg og død.

også når ein har grunn til å vere redd.

Påska har eit budskap til oss om at det alltid er noko meir. Meir enn urett og ufred, meir enn sorg, og meir enn død. Når det heiter "Ver ikkje redde!" er det ikkje fordi det ikkje finst noko å vere redde for i denne verda. Men det er ein budskap om at det er meir som er sant, heilt sant.

DET ER mange – under svært ulike vilkår – som feirar påske i heile verda og syng "Deg være ære, Herre over dødens makt!"

Det er nokon som heile tida seier til oss "Ver ikkje redde!" Det er ein vi kan ha tillit til. I alt vi ikkje forstår og ikkje kan glede oss over lyder det også til oss desse orda: "Ver ikkje redde!"

Påska seier oss at det er grunn til å ha tillit til Gud, livets opphav og gjevar. Det er ein som er sterkare enn døden. Det er noko meir her i livet enn alt det som møter oss av det vonde, av sorg og død. Dette meir er også heilt sant. Det gir oss mot til å leve, til å tru, håpe og elske.

Det er det vi uttrykkjer når vi feirar nattverd i kyrkja: "Kristus døde. Kristus sto opp. Kristus skal komme igjen. Han vere ære for kjærleiken som er sterkare enn døden."

God påske!

Preses Olav Fykse Tveit

”Aellede billh!”

(Meeht 28,5)

Nyjsenæjjah giëh gáaroes kroepten gáajkoe böötin, govlin: ”Aellede billh!” Nyjsenæjjah billemine gosse dam bievnese govlin.

Daelie luhkiegovhte jaepieh vaaseme mænngan manne pääskide Taiwanese heevehtim. Mannem bööreme dahkoe bætedh hãalodh juktie Taiwanen protestantihke åålmegi lij stoere jubileume.

Luste saerniem åålmegi bijre govledh. Åålmegh stuerebe jñh stuerebe sjidteme. Dej lin gellie skuvlh jñh skiemtjegãetieh, jñh misjovneerh lin raajeme gellie gieffies laantide. Ålvas jñjnñh almetjñh tjãanghkenamme stoere juelkietjenkere-sæjjan gyrhke-sjidh voestes páske-biejjiën.

MANNE EDTJIM pääske-biejjiej bijpeleteksten bijre hãalodh jñh eeremasth daaj baakoej bijre: ”Aellede billh!” Pãaski bievnese lea: Aellede billh!

Dah baakoeh hijven sjiehtin gosse edtjin ovmesse ietnie-gieline laavlodh ”Earoe Åajvan gie jaemedem hãajhteme”. Manne hov deejrim Taiwanen almetjñh aerkie lin jñh billemine bættiej bijjiej gielhtie.

Bããhperim gosse vöojnim gellie almetjñh giknjeldh tjelmiejgumie munnjen soptsestin mov hãalome dej vaajmojde dijpeeme. Dellie ussjedim, mejtie manne maam joem bãajhtode jeahteme gosse dah sijhtin aavosne heevehtidh? Ijje! Dah sijhtin mannem gijhtedh juktie manne guarkeme sijjieh aerkie lin jñh billemine. Dah aerkie lin bættiej bijjiej gielhtie. Dej lij aerkievoete gosse edtjin jubileumem heevehtidh.

Mov gãassohtæjja badth munnjen soptsesti: «Hijven mijjese dov hãalomem govledh. Datne hov guarkeme guktie mijjieh billemine jalhts aavosne libie.» Almetjñh deejrin guktie faamohks laanti åvtekhk tsãelloeminie jñh man stoere dãaroofoevh dej lin. Daelie gujht sagke vierrebe Taiwanese jñh jeatjah laantide sjidteme.

FIERHTI PÅASKI muvhtñh sijhtieh daejredh mejtie almetjñh daejrieh man gielhtie pääskide heevehtibie. Gosse pääskide heevehtibie, dellie mujhtebe guktie Jeesusinie sjidti Jerusalemese paalme-aejlegen raejeste voestes páske-biejjiën raajan.

Pãaskh Leah mijjen bijre aaj. Pãaski bievnese ij ajve vihkeles

Pãaske-bievnese stööremes lea. Stuerebe goh ovreaktoe jñh dãaroo, stuerebe goh sãrkoeh, stuerebe goh jaememe. ”Aellede billh!”

saernie. Ij ajve saernie man bijre edtjebe jiermestalledh guktie teologh iktesth jiermestalleme jñh edtjeh jiermestalledh. Jiermestalledh vihkele lea. Man gielhtie jñh man gaavhtan nimhtie sjidti.

PÅASKI BIEVNESE mijjese giëh aerkie libie, giëh sorkeminie jñh aavodeminie. Almetjñh giejtie Taiwanese gaavnesjim, mannem dan bijre ööhpehtin. Idtjin sijhtñh mijjeh edtjebe aerkievoetem åajaldehtedh gosse pääskide jñh gærhkoe-jubileumem heevehtibie. Dah jis sijhtin jiehtedh: gosse pääskide heevehtibie, dellie edtjebe aerkievoetem jñh asvem mijjen åssjalommesidie luejhtedh jñh jiermestalledh.

Pãaski saernie lea saernine vuarhkas almetji åssjalommesijre, almetji biehtemen, stuarehksvoeten bijre jñh guktie almetjñh sinsitnien vööste nãakelaakan dãamiedieh jñh sinsitniem nuerhkieh. Pãaski bievnese soptseste nãakevoeten bijre jñh buerievoeten bijre, jaemedem bijre jñh jieleden bijre. Pãaski bievnese soptseste aaj man gielhtie maehete aavodidh jalhts bilbebe.

Pãaske-bievnese stööremes lea. Stuerebe goh ovreaktoe jñh dãaroo, stuerebe goh sãrkoeh, stuerebe goh jaememe. ”Aellede billh!”

Jijnñh almetjñh veartanisnie pääskide heevehtieh. Dej jielemh ovmesse Leah. Læjhkan laavlobe ”Earoe Åajvan gie jaemedem hãajhteme”.

”AELLEDE BILLH!” dihte jeahta giëse maehete leahtadidh gosse ibie guarkah man gielhtie galkebe vaejviedidh jñh gosse ibie maehetieh aavodidh. ”Aellede billh!”

Maehete Jupmielasse leahtadidh gie mijjese hiegekem vadteme. Jaemiedistie jñh nãakevoeteste veaksahkãbpoe. Iedtjem vadta guktie maehete jaehkedh, hãhkesjidh, jieledh jñh iehtsedh.

Daam jaehkebe gosse aejlies maalestahkem byöpmedibie:

”Kristuse jeemi. Kristuse jaemiedistie tjuedtjeli. Kristuse bãástide bãata. Earoe altasasse gieriesvoeten gielhtie gie veaksahkãbpoe jaemiedistie.”

Lahkoe pääaskh!

Olav Fykse Tveit

Nidarosen domproste-tjielten bæspa. Bæspatjãanghkoen åvtekhke

Foto: Nidaros bispedømme

BIJPELE-TEKSTE

Heevehtimmie aavrelassjide

Gosse Jeesuse kirride vöojni, bæjjese vaaran vedtsi. Dellie tñhkedidh jñh learohkh Jeesusen bijre tjãanghkenin. Dejtie eelki ööhpehtidh, jñh dellie jiehti:

”Aavrehke dah giëj voejkenh gieffie juktie elmiej rñjhke dej lea. Aavrehke dah giëh sãrkosne juktie dah edtjeh jaskedh. Aavrehke dah giëh lujjies juktie dah edtjeh eatnemem eerpedh.

Aavrehke dah giëh nealkoeh jñh riektesvoeten mietie gajhkeluvvieh juktie dah edtjeh gallanidh. Aavrehke dah giëh dãarmege juktie dah edtjeh aarmoem åadtjodh.

Aavrehke dah giëj vaajmoeh tjyölkehke juktie dah edtjeh Jupmelem vuejnedh.

Aavrehke dah giëh raeffiem eevtjeh, juktie dah edtjeh Jupmelen maanine gohtjesovvedh. Aavrehke dah giëh riektesvoeten gielhtie dãålvesuvvieh juktie elmiej rñjhke dej lea.

Dijjeh hov aavrehke lidie gosse dijjem mov gielhtie gaajtsoehtieh jñh dãålvedieh, jñh dijjem gellielaakan dieblestieh. Aavodidie jñh hãatjede juktie dijjen lea stoere baalhka Elmine. Nemhtie profetide åvtesne aaj irhkin.”

Meehte/Matt 5,1-12

► Jeatjah bijpeletekstñh maahtah daesnie lohkedh: www.bibel.no
► Bijpeletekste jñh ”Åssjalommesh” juakaldahkesne jñh eah sinsitnide jearohks.

Korsamling for læring, glede og helse

- Det er helsebringende å samles på denne måten. Aktiviteten gir energi, glede og overskudd, forteller en entusiastisk Marianne Ulriksen Kappfjell. Aktiviteten hun forteller om er sørsamisk korsang. Vuelie heter prosjektet som satser på å bygge opp et sørsamisk kormiljø.

Det første samlinga ble holdt andre helga i januar. En håndfull personer med aldersspenn fra tidlig i tenårene til over 80 samlet seg til sørsamisk sang under kyndig veiledning av Jovna Z Dunfjell. Han har lang musikalsk erfaring som utdannet kantor, sanger og kordirigent.

Språket er også en viktig del av Vuelie. Sangene er på sørsamisk, og blant deltagerne er det også gode mentorer i sørsamisk språk. Det er ikke noe krav om å kunne sørsamisk for å bli med, men man lærer mer gjennom sangene og samlingene. Bedre kjennskap til samisk musikk og samisk språk ligger til grunn for prosjektet.

VUELIE HAR utgangspunkt i området rundt Maajehjaevrie/Majavatn. På den første samlingen øvde de blant annet på sanger og tekster av Gustav Kappfjell, men også nasjonaljoiken av Áillohahaš/Nils-Aslak Valkeapää og to av salmene fra Saalmegærja ble øvd på.

Det er få sanger som er skrevet ut i arrangement for kor.

- Når man starter opp noe i sørsamisk område må man ofte starte fra "scratch". Men sånn er det

Mat er en av trivselsfaktorene på korsamling med Vuelie.

Foto: Marianne Ulriksen Kappfjell

bare. Det er bare å gjøre det, sier Ulriksen Kappfjell som har stor glede av prosjektet. Etter hvert håper man å få til et fungerende blandakor og har som mål å få laget hefter med kor-arrangement på flere sanger.

SELV OM det ikke var så mange på den første samlingen, er det flere som er interessert. Været ble en hindring for noen, og forhåpentligvis vil folk både fra nord i Rana og sør til Røyrvik og øst fra Sverige ta turen neste gang. Og gjerne fra enda lenger borte. Det er altså helsebringende å være med.

- Vi får et oppløft i humøret og har det fint i lag. Det er et takknemlig arbeid å være med på, en riktig trivelig samling, forteller Ulriksen Kappfjell.

Einar Sørliid Bondevik

Jovna Z Dunfjell er med som kyndig musikalsk leder. Foto: Marianne Ulriksen Kappfjell